

Хаци-Лега Христоска, Ј. (2017): „Пословиците и нивните варијанти : компаративна анализа на примери од македонскиот и од францускиот јазик“, Зборник на трудови од Меѓународната научна конференција „Македонистиката меѓу традицијата и современите предизвици“, Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, 20-22 ноември 2013, Скопје, 2017, стр. 565-575.

Јоана Хаци-Лега Христоска
Филолошки факултет „Блаже Конески“ – Скопје
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје

ПОСЛОВИЦИТЕ И НИВНИТЕ ВАРИЈАНТИ

(ВРЗ ПРИМЕРИ ОД МАКЕДОНСКИОТ И ОД ФРАНЦУСКИОТ ЈАЗИК)

Резиме: Пословиците, како затврдени состави со кои се пренесува кондензирана порака, предизвикуваат сè поголем интерес во лингвистичките кругови затоа што можностите за нивно проучување ги надминуваат рамките на строго стилистичката и семантичката сфера и навлегуваат и во сферата на синтаксичките истражувања. Предмет на анализа на овој труд се варијантите на пословиците кои отвораат и прашања како степенот на сраснатост на нивните елементи и границата меѓу варијанта и синонимна форма на една пословица. Тргувајќи од методата на Конена и Лакавала, го определуваме видот варијанти кај примери од францускиот и од македонскиот јазик и укажуваме на можните насоки за нивно проучување реализирано врз побогат корпус од пословици.

Клучни зборови: пословици, варијанти, анализа, француски јазик, македонски јазик

Пословиците* претставуваат форми кои биле и се предмет на различни лингвистички истражувања и научната литература посветена на фразеолошките и на паремиолошките истражувања нуди различни дефиниции за нив. Прива (2006: 910), на пример, пословицата ја дефинира како *"целосен, анонимен и ненаучен исказ или, пак, кодирана единица која се одликува со формална и семантичка стабилност"*. Овие единици се, исто така, дел од колективната меморија на една јазична заедница. Така, според Софија Дима (2006: 230), употребата на пословицата претставува *"автоматска ментална реакција на дразби проценети по пат на асоцијација со познати когнитивни и искусвени расудувања, кодифицирани од јазикот и сместени во долготрајната меморија на единката"*.

Поновите паремиолошки студии упатуваат на зголемен интерес за проучување на пословиците. Имено, се работи за единици кои се податливи не само за стилистички

* Во овој труд не правиме разлика меѓу пословицата како двочлен и поговорката како едночлен израз.

и семантички анализи, туку и за синтаксички истражувања со примена на современи методологии и средства. Италијанскиот лингвист Мирела Конена, на пример, базирајќи се на лексичко-граматичкиот модел на Морис Грос, работи на анализа на синтаксичката структура на пословиците со цел да овозможи нивна класификација, востановување на лексичките особености на секоја синтаксичка форма, како и утврдување на модели или парадигми податливи за различен вид истражувања (Conenna 1988). Според Лакавала (2006: 72-73), ваквиот модел ги истакнува особеностите на пословичните структури, како што е, на пример, речиси апсолутната застапеност на сегашното време на индикативот кое овозможува искажување на вонвременската вредност на пораката.

Имајќи го предвид постоењето на мноштво конструкции со слични карактеристики, јасното разграничување на пословицата не е воопшто едноставно и честопати се базира на различни критериуми. Ќе ги наведеме основните одлики на една пословица според Клајн (2007: 1): таа е реченица што упатува на ситуации кои не се поврзани со одреден говорен контекст, изразува општа (но не секогаш и универзална вистина), има устен, традиционален и колективен карактер и најчесто се однесува на човекот. Спаѓа во групата единици со затврден карактер, што на семантички план претпоставува идиоматичност, а на формален план неможност за произволна промена (Conenna 2000: 30). Сепак, во расположливите извори на пословици се среќаваат форми кои помалку или повеќе отстапуваат од изворниот модел, што на некој начин се коси со фразеологичниот карактер на пословицата. Така, Конена објаснува дека затврденоста на пословицата не е апсолутна, туку разликува различни степени. Имено, нивото на семантичка транспарентност може да варира, како што, синтаксички гледано, се можни и извесни структурни трансформации, под услов да не го засегаат основното неменливо јадро на пословицата. Варијантните форми претставуваат разликувачка црта на пословиците, овозможуваат нивен опис и, како и основниот модел, имаат одредено ниво на идиоматичност (Conenna 2000: 30-31). И Мишо (1999: 90) смета дека пословицата, како реченица, односно збир од синтагми, дозволува, до определени граници, варијации на ниво на формата во зависност од своето ниво на сложеност.

Во поголемиот број збирки пословици (пишани или електронски) што денес можат да се консултираат, ситуацијата со означувањето на варијантните форми на пословиците е различна. Во македонските извори во кои пословиците се предаваат по азбучен редослед, варијантите често не се посебно означени (како кај Пенушлиски

(1969) и Цепенков (1972). Сепак, кај Велковска (2008) варијантите се наведени, но одделени со знакот //, а Шапкарев (1989) упатува на споредба со форми кои најчесто се синонимни, но не и варијантни на дадена пословица. Во некои француски извори, покрај стандардната форма на една пословица, се наведува и нејзината варијантна форма која често е хронолошки постара (Montraud et al. 1987) или, пак, посовремена (Maloux 1960).

Постоењето на варијанти на пословиците го наметнува прашањето дали во паремииолошката област може да се зборува за *норма* и *варијанта*, односно која би била основната, изворната или канонската форма чија репродукција генерирала извесен број варијантни форми. Со оглед на усната природа на пословиците, речиси е невозможно да се утврди најстарата, изворна форма на пословицата. Но, дури и да може да се пронајде најстарата запишана форма**, вообичаено канонскиот облик кој е предмет на анализа во современите истражувања е оној кој е најрепрезентативен, посовремен или најчесто користен. Сепак, критериумите врз основа на кои тој се утврдува не се строго определени, ниту образложени.

Во овој контекст, се поставува и прашањето за разграничување на поимите *варијанта* и *синонимна форма* на една пословица, како и за моментот кога една варијанта се претвора во синоним на дадена форма (нулта варијанта). Велковска (2002: 133) го наведува раширениот став според кој варијантите со исто или слично значење не треба да се сметаат за синонимни (кои, пак, треба да покажуваат различен лексичко-граматички состав). Утврдувањето на варијантите не може да се заснова на еднострано разгледување на формалното и на семантичкото ниво на пословиците. Имено, постојат пословици со голема формална сличност, но со различно значење. Од друга страна, еквивалентноста само на ниво на значењето упатува на однос на синонимија (пр. **Жената е секогаш нестална и променлива. (Домазетовски, 958)/Водата е како жената, на каде ја поведеш, на тамо кинисва. (Поленакоски, 845)** 'непостојаност на жената'). Следствено на тоа, варијантите на една пословица можат да се определат врз основа на нивна меѓусебна сличност на формален план (со мали отстапувања), но и идентичност на концептуален план.

** што, меѓу другото, е предмет на интерес на базата на пословици *DicAuPro* (Dictionnaire automatique et philologique des proverbes français - (UCL, Louvain-la-Neuve) (Klein; Klein 2013).

Која е користа од проучувањето на варијантите на пословиците? Најпрво, фактот дека определени пословици генерирале низ времето многу повеќе варијанти во однос на други може да биде показател за честотата на нивната употреба. Освен тоа, неретко, анализата на варијантните форми на една пословица може во голема мера да го олесни процесот на интерпретирање на нејзиното значење (Privat 2006: 913, Foulon-Hristova 2010: 27). И Кирил Пенушлиски (1969: 11) смета дека пренесувањето на пословиците низ времето предизвикува нивна промена, која може да се движи во насока на кондензирање на формата со цел поголема прецизност или, пак, проширување за да се постигне поголема јасност на пораката.

По овие размислувања во однос на проблемите поврзани со варијантните форми на пословиците, практичниот дел на овој труд се сосредоточува на конкретна анализа на пословици и нивни варијанти од двојазичен француско-македонски корпус кој тематски ја обработува жената. Нашата цел е да утврдиме дали формално многу слични примери се варијанти и за каков вид варијанти станува збор. Односот на синонимија меѓу различни пословици не е предмет на нашиот интерес. Во однос на критериумите за класификација на варијантите на пословиците, во овој труд ја применуваме методологијата на Мирела Конена (2000: 31) и на Лакавала (2006: 206-211) според која варијантите можат да бидат: правописни, морфолошки, лексички и синтаксички. Во нашата анализа ги спојуваме првите две категории зашто, во најголемиот број случаи, правописните промени упатуваат на промена на некоја морфолошка категорија (на пр. еднина наспрема множина, членувана наспрема нечленувана форма итн.). Синтаксичките варијанти претпоставуваат различна синтаксичка структура на пословичниот исказ, а лексичките варијанти промена на лексемско ниво. Напоменуваме дека кај примерите што претставуваат варијанти не го покриваме прашањето за канонската форма.

Пословиците се ексцерпирани од различни збирки пословици. Меѓу нив има пословици со буквално значење (**Жената е долгокосна, (а) кусоумна.** (*Поленаковиќ, 2071*)), со преносно (**Belle femme, mauvaise épine.** (*Base de proverbes, 89*)), но и такви кои ја користат сликата на жената за да пренесат значење кое не е директно поврзано со женскиот род (**Баба се чешла, село се плени.** (*Пенушлиски: Пословици*)). Може да се забележи дека апсолутните варијанти во однос на еден вид се поретки наспрема примерите во кои се забележува варијантност од различен карактер.

I Правописни / морфолошки варијанти

(1) **a. Belle femme et beau jour trompent chacun à leur tour.** (*Base de proverbes, 73*)

б. Belle femme et beau jour trompent chacun à son tour. (*Base de proverbes, 74*)

’женската убавина има голема моќ’

Разликата меѓу примерите е исклучиво морфолошка (промена на бројот на посвојната придавка).

(2) **a. Femme bonne, vaut une couronne.** (*Base de proverbes, 295*)

б. Femme bonne vaut une couronne femme de bien vaut un grand bien. (*Base de proverbes, 294*)

’добрината на жената е бесценета’

(2а) претставува само еден дел од (2б), што би можело да значи дека дошло или до редуција на подолга пословица или, пак, до нејзино проширување со цел таа да стане појасна.

(3) **a. Belle bonne riche et sage, c'est la femme d'un grand mariage.** (*Base de proverbes, 69*)

б. Belle bonne, riche et sage est une femme de grand ménage. (*Base de proverbes, 70*)

’квалитетите што се бараат кај жената за да биде посакувана како сопруга’

Морфолошки, во (3а) се забележува употреба на замена која ја презема улогата на субјектот, како и промена на видот на членот. Има и лексичка замена која не го менува значењето на двете варијантни форми.

* * *

(4) **а. Убаа момичка сама се мџит.** (*Каваев, 3724*)

б. Убавата мома сама се мажи. (*Домазетовски, 3733*)

’на убавата жена не ѝ треба помош при мажењето’

Се констатираат правописни и морфолошки варијанти на описната придавка и на глаголот.

(5) **а. Жената е долгокосна, (а) кусоумна.** (*Поленковиќ, 2071*)

б. Жената ет долгокоса, а краткоума. (*Цепенков, 752*)

’убавината на жената не е гаранција за нејзината интелигенција’

Правописна варијација на копулата и на првата придавка, како и употреба на синонимна форма на втората придавка.

(6) **а. Убава жена - белџа вкуќи.** (*Домазетовски, 3729*)

б. Убава жена – бела в кашчи. (*Китевски: Фолклорни бисери*)

’убавата жена има лош карактер’

в. Убава жена - бела и` кашча. (*Пенушлиски: Малешевски фолклор*)

’сè е убаво во домот на убавата жена’

(ба) и (бб) се само правописни (односно фонетски) варијанти бидејќи разликата меѓу двете групи именки е дијалектална. Примерот (бв), пак, навидум е многу сличен со претходните, но покажува разлика на синтаксички и лексички (именка *бела/придавка бела*) план, а тоа резултира со поинакво значење. Следствено на тоа, (бв) не може да се смета за варијантна форма како претходните две пословици.

II Лексички варијанти

Утврдувањето на лексичката варијација нужно претпоставува и семантичка анализа за да се провери дали промената го засега и целокупното значење на пословицата.

(7) а. Celui qui marie une belle femme, en marie deux. (*Base de proverbes, 139*)

б. Celui qui prend une belle femme, en prend deux. (*Base de proverbes, 140*)

в. Qui prend femme jolie en prend deux. (*Base de proverbes, 1123*)

’неизвесната иднина на бракот со убава жена’

(7а) и (7б) се исклучиво лексички варијанти во кои се случила замена на глаголот со неговиот синоним. (7в) покажува лексичка, но и морфолошка варијација која се состои во употребата на релативна замена без антецеденс.

(8) а. Ciel moutonné, femme fardée ne sont pas de longue durée. (*Base de proverbes, 165*)

б. Ciel pommelé et femme fardée ne sont pas de longue durée. (*Base de proverbes, 166*)

в. Temps pommelé et femme fardée ne sont pas de longue durée. (*Base de proverbes, 1197*)

г. Temps pommelé femme fardée ne sont point de longue durée. (*Base de proverbes, 1200*)

’дотераниот изглед на жената е минлив и не го покажува нејзиниот вистински лик’

Единствената разлика, освен лексичката замена, е присуството/отсуството на сврзникот.

(9) а. Femme et toile ne les achète pas à la chandelle. (*Base de proverbes, 338*)

б. Femme et drap ne les achetez pas à la chandelle. (*Base de proverbes, 329*)

в. Femme et toile ne les regarde pas à la chandelle. (*Base de proverbes, 339*)

’мажот треба да биде многу внимателен при изборот на жена’

Освен лексичката замена (*toile/drap*), има и морфолошка промена што се состои во промена на лицето на глаголот.

(10) а. Belle femme, mauvaise épine. (*Base de proverbes, 89*)

б. Belle femme, méchante épine. (*Base de proverbes, 93*)

в. Belle femme, mauvaise tête. (*Base de proverbes, 87*)

’убавата жена има лош карактер’

г. Belle femme, mal de tête. (*Base de proverbes, 83*)

д. Belle femme, mariage d'épine. (*Base de proverbes, 85*)

’убавата жена е извор на проблеми за нејзиниот сопруг’

Корпусот покажа дури пет речиси идентични пословични форми. Сепак, анализата покажува дека во првите три примери станува збор лексички варијанти, додека во (10г) и (10д) лексичката промена предизвикува и семантичка модификација бидејќи имплицира постоење на второ лице.

* * *

Примерите (11) и (12) покажуваат исклучиво лексичка варијација, но глобалното значење на пословиците не се менува.

(11) а. Жена што шета по комшии, дома здрава не си иди. (*Цепенков, 758*)

б. Жена што оди по комшии здрава дома не си иди. (*Поленаковиќ, 2082*)

’лошата репутација на жената која времето го минува надвор од домот’

(12) а. Ако је девојчето вошливо, ама да не је лутикао. (*Цепенков, 4995*)

б. Ако је девојчето прдливо, ама да не је срдливо. (*Цепенков, 4996*)

’физичкиот изглед на жената е помалку важен од нејзиниот карактер’

(13) а. Трпи баба за ѓиздос. (*Пенушлиски: Малешевски фолклор*)

б. Трпи баба за убавина. (*Поленаковиќ, 6305*)

в. Трпи баба за да бидит убаа. (*Цепенков, 2510*)

’жртвата што ја бара постигнувањето убав изглед’

Првите два примера се само лексички варијанти. Во (13в) именката е заменета со целна зависносложена реченица, но значењето воопшто не е засегнато, што значи дека се работи за варијанти на една иста форма.

(14) а. Баба се чешла, село се плени. (*Пенушлиски: Пословици*)

б. Село се пали, баба се гали. (*Пенушлиски: Малешевски фолклор*)

в. Село гори-баба се поска. (*Пенушлиски: Малешевски фолклор*)

’занимавање со споредни работи на сметка на нешта од суштинска важност’

Со исклучок на правописна варијација (црта наместо запирка), трите форми се лексички варијанти.

(15) а. Умната домаќинка е поскъпа од елмаз. (*Каваев, 3751*)

’непроценливата вредност на умната домаќинка’

б. Умната жена е поскъпа од елмаз. (*Каваев, 3751*)

’непроценливата вредност на умната жена’

Нашата проценка е дека, и покрај идентичната форма на двете пословици, меѓу нивните значења има отстапување, бидејќи лексемата *домаќинка*, како ’жена што се грижи за домот’ има потесно значење. Следствено на тоа, овие две форми не би можеле да ги сметаме за варијантни.

III Синтаксички варијанти

(16) a. Beauté de femme et bon vin réveillent de bon matin. (*Base de proverbes, 67*)

б. Beauté de femme et bon vin vous réveillent de bon matin. (*Base de proverbes, 68*)

’со убавата жена денот никогаш не е долг’

Единствената синтаксичка разлика е присуството на директниот објект (*vous*) во (16б).

(17) a. Si tu dis à une femme qu'elle est belle cent fois le diable le lui rappelle. (*Base de proverbes, 1174*)

б. Dites une seule fois à une femme qu'elle est jolie, le Diable le lui répétera dix fois par jour. (*Montreynaud, 886*)

’суетноста на убавата жена’

Разликите меѓу овие две варијанти се од различен тип: морфолошки (промена на времето на третиот глагол (сегашно/идно), лексички (промена на описната и на бројната придавка и замена на глаголот во втората независна дел-реченица во (17б)), но и структурни (условна зависносложена реченица во (17а) и две независни дел-реченици во јукстапозиција во (17б)). Сепак, глобалното значење на формата не се менува.

(18) a. Vigne et belle femme, grandes difficultés. (*Base de proverbes, 1312*)

’убавата жена е извор на проблеми за мажот’

б. Les vignes et les femmes jolies sont difficiles à garder. (*Base de proverbes, 209*)

’убавата жена е посакувана од други и мажот може да ја изгуби’

Навидум, овие два примера се многу слични. Сепак, елипсата на глаголот во (18а) остава простор за различна интерпретација на функцијата на вториот елемент (атрибут или, поверојатно, директен објект), што резултира со различна категоризација на типот на варијанта. Морфолошките варијации се исто така евидентни: промена на бројот на координираните субјекти, елипса на глаголот во (18а) и промена на морфолошката категорија (*difficultés/difficiles à garder*). Конечно, семантичката анализа

на двете форми покажува дека меѓу нив нема целосна синонимија, што значи дека не се работи за варијантни форми на иста пословица.

* * *

(19) а. Жената не е цвеќе да го помирисаш, за да зњјш какво е. (*Каваев, 911*)

б. Жената не е цвеќе да го помирисаш и да знаеш каква е. (*Домазетовски, 964*)

’женскиот карактер тешко се одгатнува’

Целната зависносложена реченица од (19а) е заменета со независна дел-реченица во (19б). Освен тоа, се забележува и правописна промена во глаголот од втората дел-реченица. Сепак, ова не доведува до семантичка промена на двата примера.

(20) а. Ако ти е жената многу лична, не пуштај а сама на свадба. (*Поленакоски, 216*)

б. Лична жена не се пушчат сама на свадба. (*Каваев, 1861*)

’мажот може лесно да ја изгуби убавата жена’

Во (20б) има номинализација на условната зависносложена реченица од (20а), што доведува до употреба на повратен глагол со пасивно значење.

(21) а. Ако је мома, нека си седи дома. (*Цепенков, 3232*)

б. Секоја мома да си седи дома. (*Цепенков, 2205*)

’шетањето може лошо да влијае врз угледот на девојката’

Повторно номинализација на условната зависносложена реченица во (21б), но со непроменето глобално значење на втората пословица.

Наместо заклучок

И покрај високото ниво на идиоматичност на пословиците, нивната варијантност е сепак етаблиран факт во научните истражувања. Причините за тоа можат да бидат најразлични: дијакхрониски промени на јазичните форми, дијалектални особености, промена на животните околности итн. Анализата на пословиците од француско-македонскиот корпус ни овозможи да утврдиме дека и во двата јазика варијациите можат да се анализираат на повеќе рамништа, при што одредени промени задираат во семантичкиот полнеж на пословицата, со што таа не може да се смета за варијанта, туку за посебна форма. Правописните/морфолошките промени најчесто не предизвикуваат промени на значењето. Синтаксичките варијации се семантички нерелевантни сè додека не го засегаат основното јадро на пословицата, додека лексичките промени се најчеста причина за промена на значењето (освен во случаите кога заменетите лексеми се синонимни форми), често во комбинација со структурни модификации.

Анализата на многу поголем корпус од пословици би овозможил да се дојде до поопсежни сознанија во однос на природата на варијантите, нивните карактеристики и евентуалните причини за нивното настанување, како и на утврдување на критериуми за разграничување на поимите *варијанта* и *синоним* на дадена пословица. Овие сознанија би нашле своја примена и во компаративни и контрастивни паремиолошки истражувања.

КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА

Conenna, M. 1988. *Sur un lexique-grammaire comparé de proverbes*. Langages, 23e année, n° 90. Les expressions figées. pp. 99-116.

Conenna, M. 2000. *Structure syntaxique des proverbes français et italiens*. Langages, 34e année, n° 139. La parole proverbiale. pp. 27-38.

Dima, S. 2006. *Le proverbe, un cas spécial de polyphonie*. Recherches ACLIF: Actes du Séminaire de Didactique Universitaire, pp. 224-239, www.ceeol.com.

Foulon-Hristova, J. 2010. *Proverbes, dictons, comparaisons stéréotypées de Macédoine*. Paris : Editions du Dauphin.

Klein, J.R. *Enseignements et vicissitudes d'une expérience parémiologique : la constitution d'une base de données des proverbes français DicAuPro (Dictionnaire automatique et philologique des proverbes français)*, <http://stel.ub.edu/prisereme/files/Abstract.Klein-frances-cast.pdf>.

Klein, J.R. 2007. *La phraséologie (et en particulier les proverbes) dans le « Trésor de la langue française informatisé »*. Buchi (Éva) (éd.), Actes du Séminaire de méthodologie en étymologie et histoire du lexique (Nancy/ATILF, année universitaire 2005/2006), Nancy, ATILF (CNRS/Université Nancy 2/UHP), publication électronique (http://www.atilf.fr/atilf/seminaires/Seminaire_Klein_2006-05.pdf), 29 pages.

Klein, J.R. 2013. *La génétique des proverbes vue à travers la base de données « DicAuPro »*. *Problèmes méthodologiques*. <http://www.atilf.fr/cilpr2013/programme/resumes/06bceb6fdb065734f429450b6f9fde04.pdf>

Lacavalla B., Cl. 2006. *Lexique-grammaire des proverbes en Quand/Quando (Comparaison français-italien et représentation par grammaires locales)*. Università degli studi di Bari, http://www.aidenligne-francais-universite.auf.org/IMG/pdf_Lacavalla_Claudia.pdf.

Maloux, M. 1960. *Dictionnaire des proverbes, sentences et maximes*. Paris : Larousse.
Michaux, C. 1999. *Proverbes et structures stéréotypées*. Langue française. N°123, pp. 85-104.

Montraynaud, Fl., Pierron, A., Suzonni, Fr. 1987. *Dictionnaire de proverbes et dictons*, coll. Les usuels du Robert, Paris.

Privat, M. 2006. *Emprunts et faux-proverbes dans la parémiologie française et espagnole*. Universidad de Sevilla, <http://dialnet.unirioja.es/servlet/oaiart?codigo=4046976>, pp. 910-916.

Велковска, Сн. 2002. *Белешки за македонската фразеологија*. Скопје : Институт за македонски јазик.

Велковска, Сн. 2008. *Македонска фразеологија со мал фразеолошки речник*. Скопје.

Пенушлиски, К. 1969. *Пословици и гатанки*. Скопје : Македонска книга.

Цепенков, М. 1972. *Македонски народни умотворби*. Книга осма: *Пословици и поговорки, гатанки, клетви и благослови*. Скопје: Македонска книга.

Шапкарев, К. 1989. *Одбрани страници*. Скопје : Студентски збор.

ИЗВОРИ

Base de proverbes = < http://www.culture.gouv.fr/public/mistral/proverbe_fr >

Montreynaud = Montraynaud, Fl., Pierron, A., Suzonni, Fr. 1987. *Dictionnaire de proverbes et dictons*, coll. Les usuels du Robert, Paris.

Домазетовски = Домазетовски, П., Поп-Јовановски, А. 2002. *Зрно по зрно – погача, камен по камен – палата* (македонски народни пословици и поговорки), Јабланица: Вишарица.

Каваев = Каваев, Ф. 1961. *Народни пословици од Струга и Струшко*. Скопје: Институт за македонски јазик "Крсте Мисирков".

Китевски = Китевски, М. 1988. *Фолклорни бисери*. Скопје: Македонска книга.

Пенушлиски: Пословици = Пенушлиски, К. 1969. *Пословици и гатанки*. Скопје: Македонска книга.

Пенушлиски: Малешевски фолклор = Пенушлиски, К. 2005. *Малешевски фолклор IV*. Скопје: Матица македонска.

Поленаковиќ = Поленаковиќ, Х., Пенушлиски, К. 1954. *Македонски народни умотворби*. Том IV, книга 1: *Пословици*. Скопје: Кочо Рацин.

Цепенков = Цепенков, М. 1972. *Македонски народни умотворби*. Книга осма: *Пословици и поговорки, гатанки, клетви и благослови*. Скопје: Македонска книга.

Résumé

LES PROVERBES ET LEURS VARIANTES (SUR DES EXEMPLES MACÉDONIENS ET FRANÇAIS)

Les proverbes, structures figées transmettant un message condensé, sont l'objet d'un intérêt croissant dans les milieux linguistiques étant donné que les possibilités de leur étude ne relèvent plus uniquement des domaines stylistique ou sémantique, mais également du domaine syntaxique. Cet article se propose de se pencher sur la question des variantes des proverbes, ce qui implique une réflexion sur le degré de leur figement et sur les critères séparant une variante d'une forme synonymique du proverbe. Se basant sur la méthodologie de Conenna et de Lacavalla, nous tâchons de déterminer le type de variantes provenant d'un corpus français et macédonien plus riche et d'indiquer des pistes possibles pour une étude ultérieure approfondie.

Mots-clés: proverbes, variantes, analyse, langue française, langue macédonienne